

Kwartalnik Badań Koniunktury

Nr 4/2024

Autorzy opracowania: Katarzyna Dębowska, Urszula Kłosiewicz-Górecka, Andrzej Kubisiak, Jędrzej Lubasiński, Anna Szymańska,
Aleksandra Wejt-Knyżewska, Katarzyna Zybertowicz

Polski
Instytut
Ekonomiczny

SPIS TREŚCI

1. MIK – komponenty i konstrukcja
2. Wartości MIK – pomiary z IV kwartału 2024 r.
3. Wyniki badań ankietowych przedsiębiorstw –
pomiary z IV kwartału 2024 r.
4. Aneks 1: Metodyka badań

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) - komponenty

**MIK to syntetyczna miara
znormalizowanych wskaźników prostych**

Poszczególne komponenty nawiązują do pytań w ankiecie, a zagregowane odpowiedzi służą do wyznaczenia wskaźników prostych dotyczących: wartości sprzedaży, nowych zamówień, zatrudnienia, wynagrodzenia, mocy produkcyjnych, inwestycji, płynności finansowej przedsiębiorstw.

Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) – sposób wyznaczania

Krok 1.

Wyznaczenie struktury odpowiedzi pozytywnych, neutralnych i negatywnych dla każdego komponentu MIK w każdej warstwie próby badawczej (lustro koniunktury)

Krok 2.

Wyznaczenie dla poszczególnych komponentów różnic pomiędzy pozytywnymi i negatywnymi wskazaniami (saldo odpowiedzi) w każdej warstwie próby badawczej

Krok 3.

Przeważenie wskaźników prostych wagami nawiązującymi do przychodów netto z całokształtu działalności przedsiębiorstw w danej warstwie

Krok 4.

Normalizacja wskaźników prostych i wyznaczenie miary syntetycznej dla każdej z warstw

Krok 5.

Obliczenie MIK jako średniej arytmetycznej dla miary syntetycznej

Krok 6.

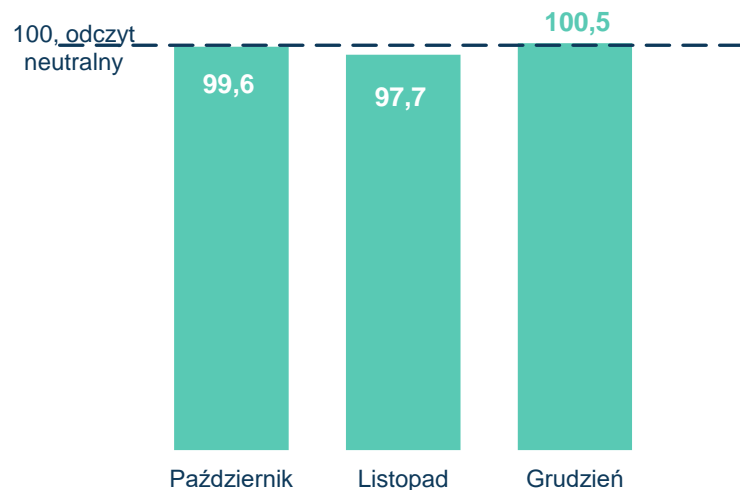
Korekta sezonowa i wyznaczenie trendów dla MIK oraz poszczególnych komponentów

100 – punkt odniesienia, odczyt neutralny

<0;200> - przedział wartości MIK

Warstwę stanowi grupa przedsiębiorstw o tej samej wielkości (liczba zatrudnionych) i z tej samej branży.

MIK – comiesięczne zestawienie

100,5 pkt. wyniósł grudniowy MIK

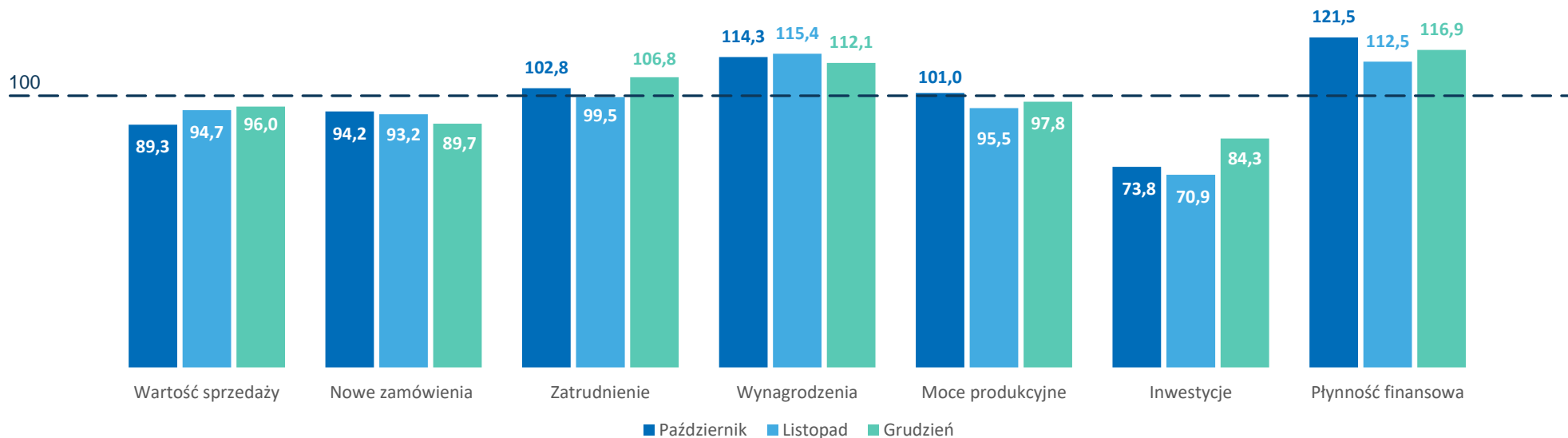
Miesięczny Indeks Koniunktury w grudniu wzrósł o 2,8 pkt. względem poprzedniego miesiąca i był to najwyższy odczyt w czwartym kwartale. W porównaniu z poprzednim kwartałem widać minimalną poprawę nastrojów przedsiębiorców.

Grudniowy MIK wskazuje na nieznaczną przewagę nastrojów pozytywnych nad negatywnymi wśród przedsiębiorców. Jest to pierwszy odczyt powyżej poziomu neutralnego od maja 2024 r. W czwartym kwartale największą barierą prowadzenia biznesu stanowiły rosnące koszty pracownicze.

MIK – według komponentów

Nastroje negatywne przeważały w trzech na siedem badanych komponentów

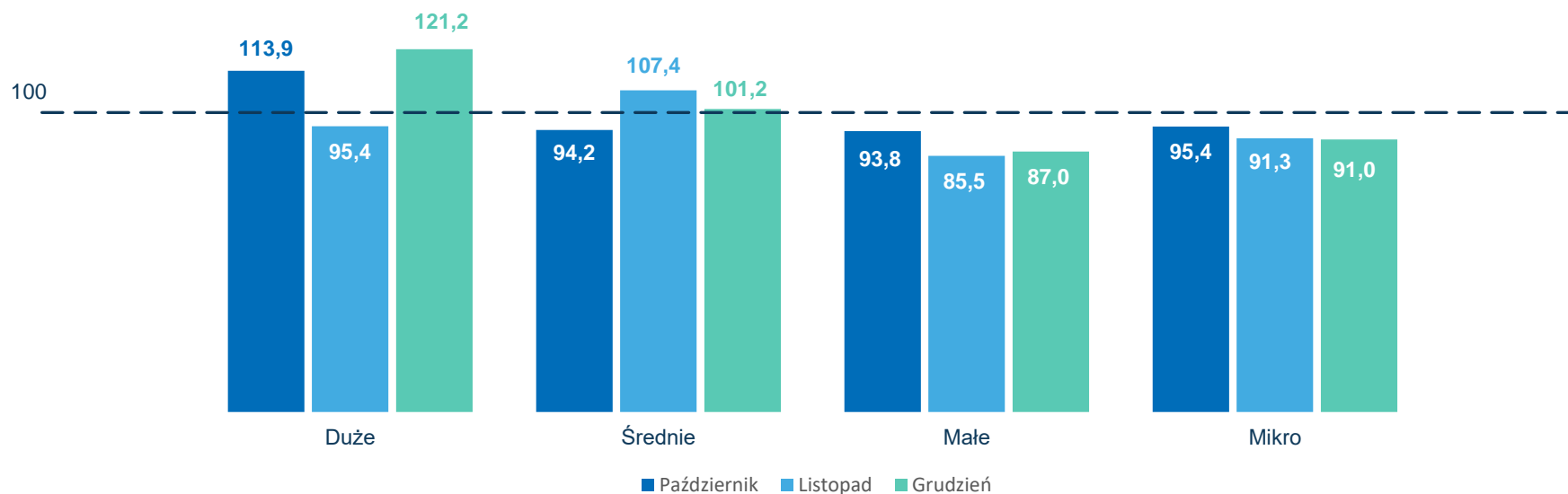
Przez cały ostatni kwartał trzy (wartość sprzedaży, nowe zamówienia i inwestycje) na siedem wskaźników osiągały wartości poniżej poziomu neutralnego (100,0 pkt.). Odwrotnie było z dwoma innymi komponentami – wynagrodzeniami i płynnością finansową. Ten ostatni komponent w październiku wynosił nawet 121,5 pkt. Na stabilnym i dość wysokim poziomie utrzymywał się indeks wynagrodzeń. Komponent zatrudnienia po listopadowym spadku zwiększył się w grudniu o 7,3 pkt. osiągając wartość powyżej poziomu neutralnego. Natomiast komponent mocy produkcyjnych jedynie na początku kwartału przekraczał poziom neutralny.

MIK – według wielkości przedsiębiorstw

Nastroje negatywne przeważają w małych i mikrofirmach

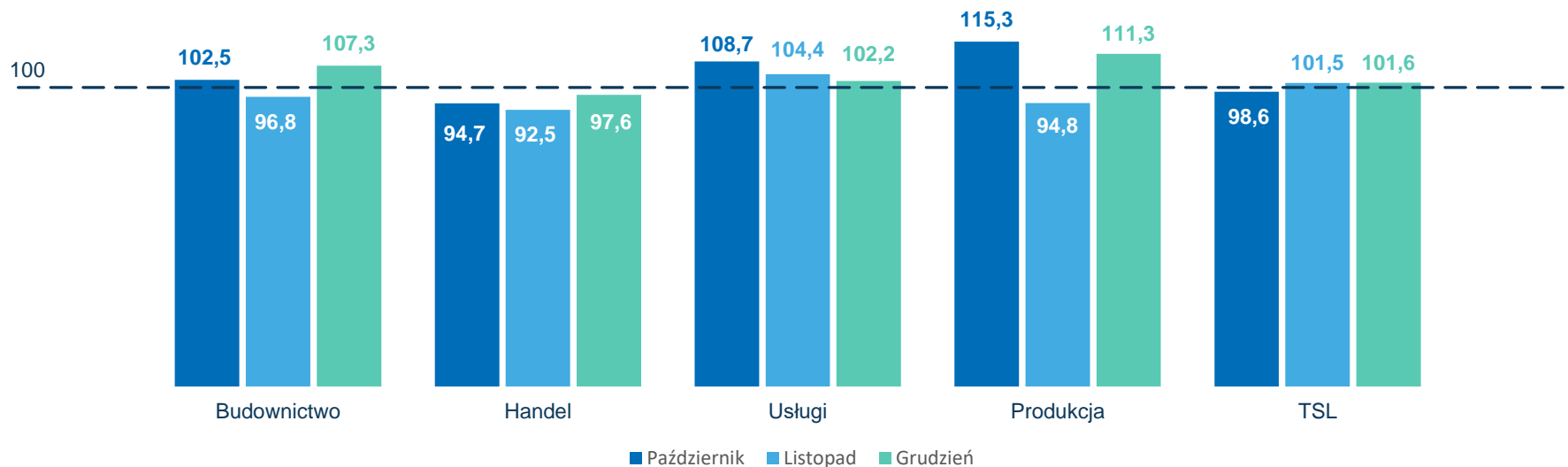
W ostatnim kwartale w mikro i małych firmach nastroje nie poprawiły się. Natomiast w grudniu najlepiej wypadły duże firmy, w których po listopadowym spadku nastrojów indeks koniunktury podniósł się aż do 121,2 pkt. W firmach średnich, indeks na koniec roku wprawdzie przekracza poziom neutralny, ale w porównaniu do listopada widać tu spadek o 6,2 pkt. m/m.

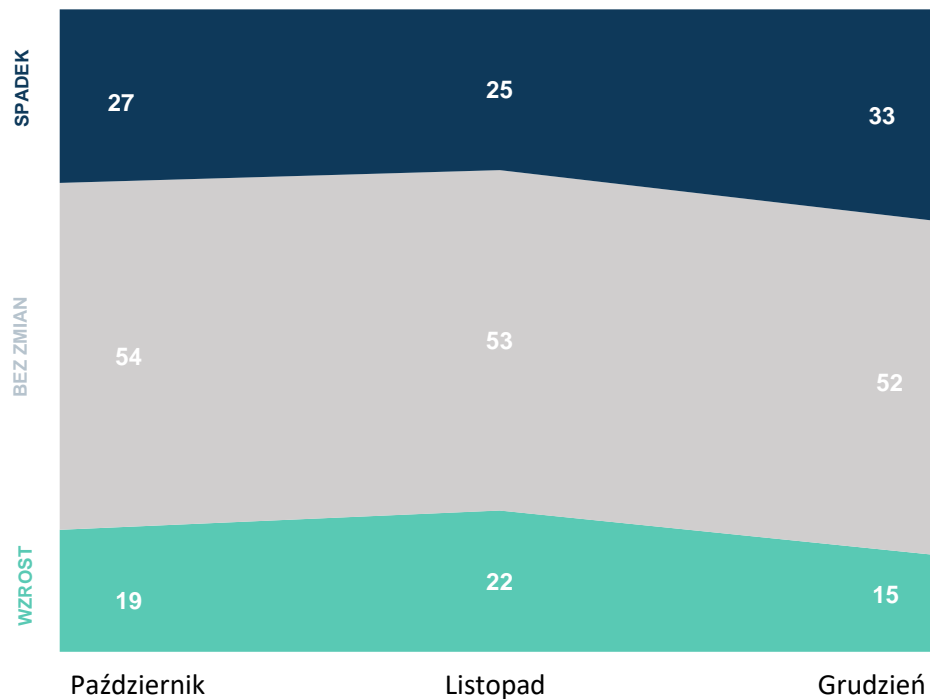
MIK – według branż

W czwartym kwartale przewaga nastrojów pozytywnych utrzymała się w usługach

Jedynie w przypadku firm usługowych przewaga nastrojów pozytywnych utrzymała się przez cały czwarty kwartał, choć indeks spadał z każdym miesiącem. W grudniu, po dużym spadku w listopadzie MIK dla produkcji wzrósł do 111,3 pkt. W podobnej sytuacji znalazło się budownictwo. Minimalnie przeważały nastroje optymistyczne w firmach TSL. Nieco poprawiły się nastroje w handlu na koniec roku, ale tu indeks nadal pozostał poniżej poziomu neutralnego. Dla handlu cały ostatni kwartał pozostawał w wyraznie pesymistycznych nastrojach.

Zmiany łącznej wartości sprzedaży w IV kw. 2024 r.

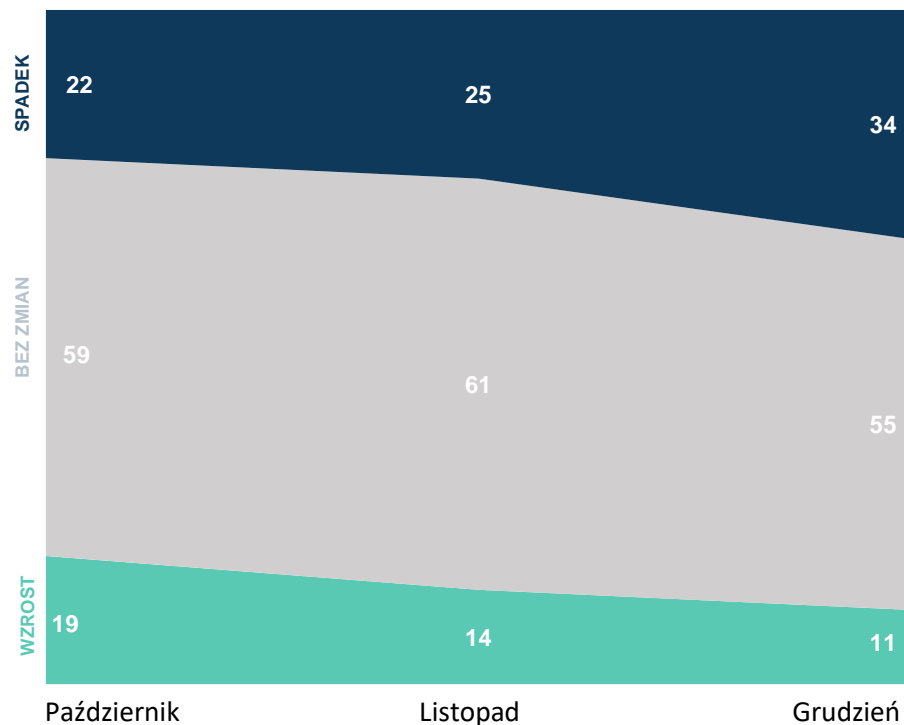

W czwartym kwartale więcej firm wskazywało na spadek niż wzrost sprzedaży

W grudniu 1/3 firm wskazała na spadek wartości sprzedaży m/m, a jedynie 15 proc. na wzrost. W ciągu czwartego kwartału udział firm wskazujących spadki sprzedaży przeważał nad wskazującymi jej wzrost. Na koniec kwartału w porównaniu z jego początkiem nieco zmniejszył się udział firm deklarujących wzrost wartości sprzedaży – o 4 pkt. proc.

Większość firm w IV kwartale 2024 r. deklarowała brak zmian wartości sprzedaży.

Zmiana liczby nowych zamówień w IV kw. 2024 r.

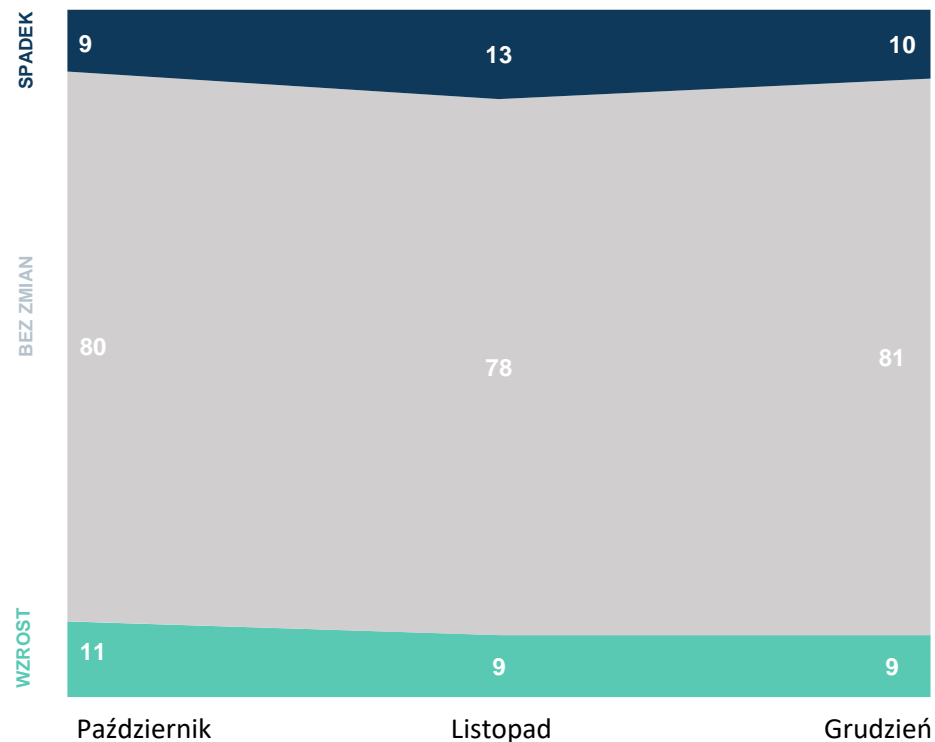

Zmiana liczby nowych zamówień koreluje ze zmianami wartości sprzedaży

W grudniu widać znaczną przewagę firm ze spadkiem liczby nowych zamówień nad firmami z jej wzrostem. Przez cały czwarty kwartał udział firm wskazujących na wzrost liczby nowych zamówień zmniejszał się z miesiąca na miesiąc. Jednocześnie prawie ponad połowa firm zadeklarowała w grudniu, że liczba nowych zamówień pozostała bez zmian.

Oceny zmian liczby nowych zamówień są podobne do ocen zmian wartości sprzedaży.

Planowane zatrudnienie na najbliższe trzy miesiące

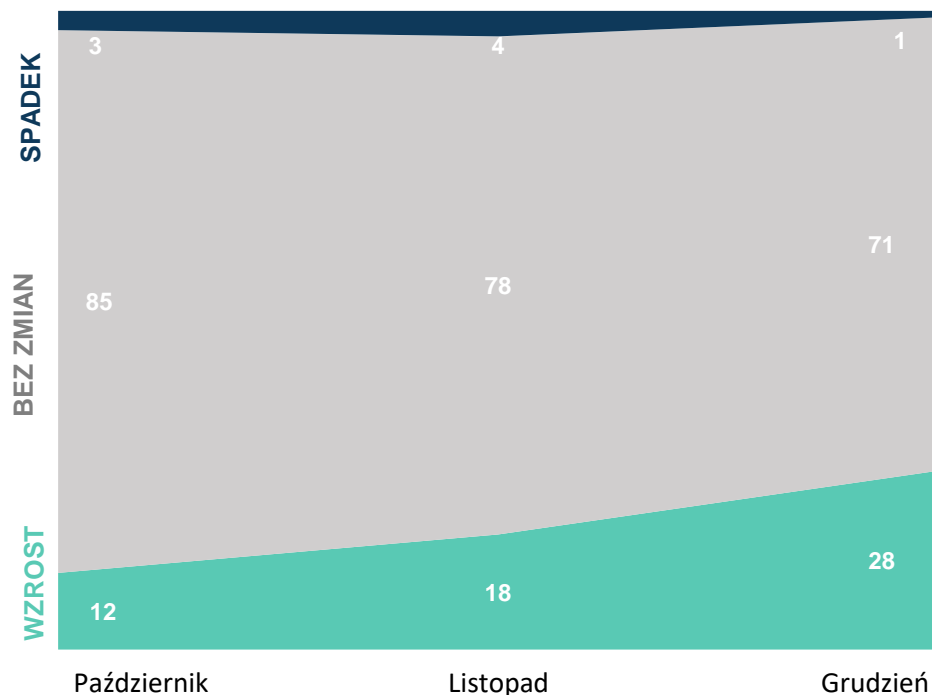

Sytuacja na rynku pracy jest stabilna

W czwartym kwartale zdecydowana większość (ok. 8 na 10 firm) deklaruje utrzymanie poziomu zatrudnienia. Udział firm, które planują zmniejszenie zatrudnienia w grudniu nieznacznie przewyższał udział przedsiębiorstw, które planują zatrudnienie nowych pracowników.

Można się spodziewać, że sytuacja na rynku pracy nie ulegnie dużym zmianom a przedsiębiorcy nie mają ani planów drastycznych cięć zatrudnienia, ani planów jego zwiększania.

Planowane wynagrodzenie na najbliższe trzy miesiące

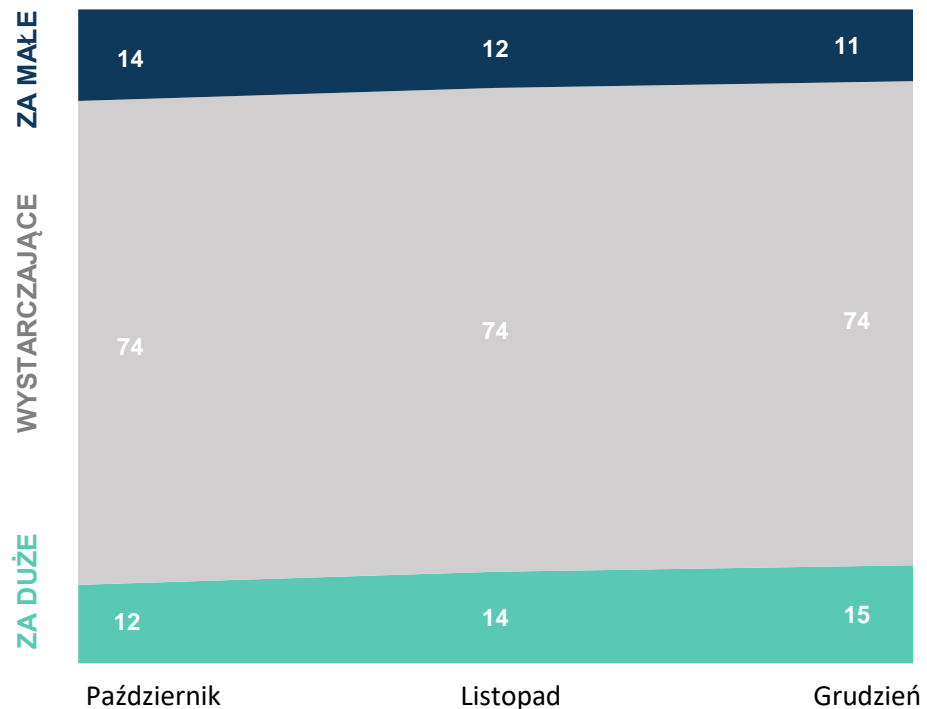

Zdecydowanie więcej firm chce podnosić niż zmniejszać wynagrodzenia pracowników

Pod koniec czwartego kwartału udział firm, które planowały podwyżki zwiększył się z 18 proc. w listopadzie do 28 proc. w grudniu. Jednocześnie firmy nie planują obniżek wynagrodzeń – takie plany w IV kw. miało jedynie 1-4 proc. firm. Przewaga firm planujących podwyżki nad obniżkami jest większa niż w trzecim kwartale.

Udział firm planujących podwyżki na kolejne trzy miesiące był najwyższy na koniec kwartału w związku z podwyżką płacy minimalnej, która ma zacząć obowiązywać od stycznia 2025 r.

Ocena stanu mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc

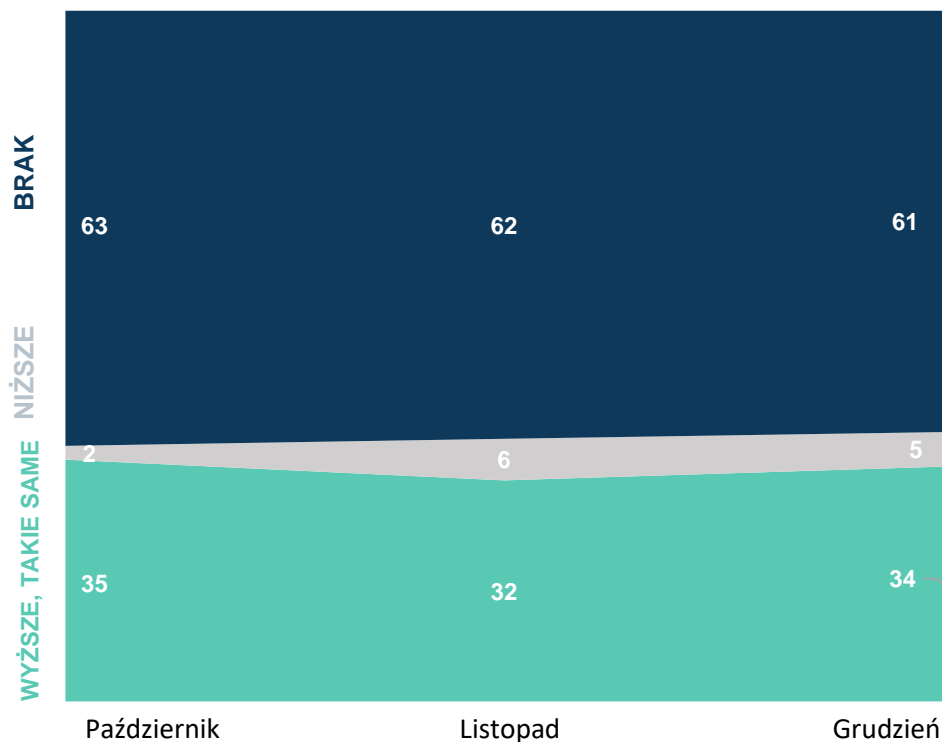

Większość przedsiębiorstw ma wystarczające moce produkcyjne

Przez cały ostatni kwartał ok. 3/4 firm deklarowała posiadanie wystarczających mocy produkcyjnych na najbliższy miesiąc. W grudniu nieznacznie zmniejszył się udział firm deklarujących posiadanie zbyt małych mocy produkcyjnych.

Pod koniec kwartału więcej firm deklarowało posiadanie zbyt dużych niż zbyt małych mocy produkcyjnych.

Wydatki inwestycyjne firm

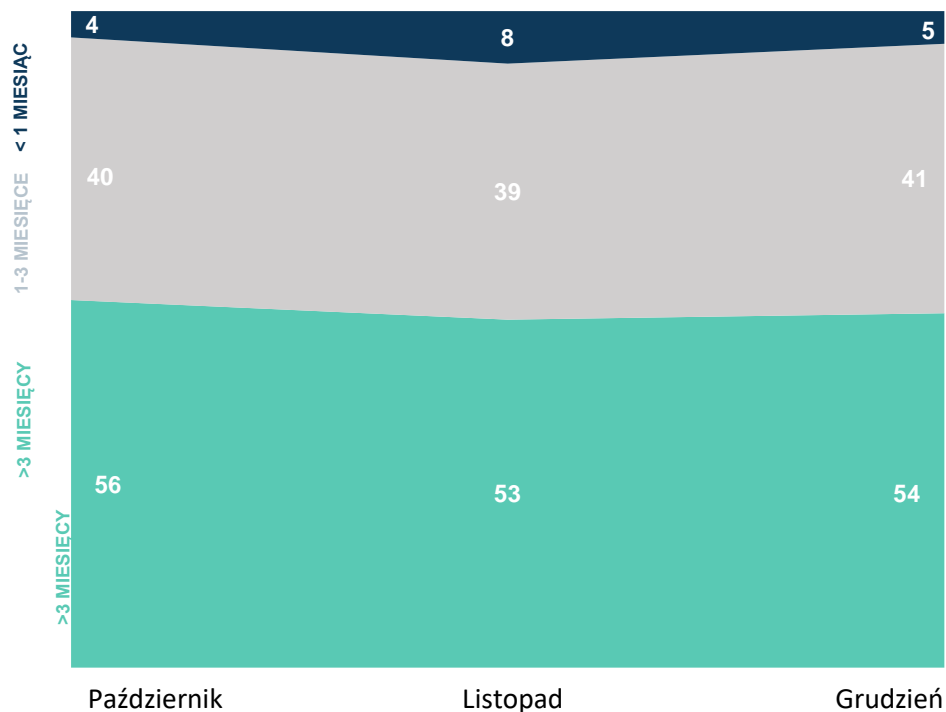

Ok. 6 na 10 polskich firm nie ponosi wydatków inwestycyjnych

Udział firm, które nie poniosły żadnych wydatków inwestycyjnych w czwartym kwartale zmniejszył się z poziomu 63 proc. w październiku do 61 proc. w grudniu. Udział firm, które zmniejszyły swoje wydatki inwestycyjne utrzymywał się przez cały kwartał na poziomie 2-5 proc. W grudniu udział firm zwiększających lub utrzymujących taki sam poziom inwestycji zwiększył się o 2 pkt. proc. m/m do poziomu 34 proc.

Patrząc na utrzymujące się bariery prowadzenia biznesu w postaci rosnących kosztów pracy, niepewności gospodarczej i rosnących cen energii można się spodziewać, że poziom wskazań na wydatki inwestycyjne raczej nie poprawi się znacząco w najbliższym czasie.

Ocena płynności finansowej firmy

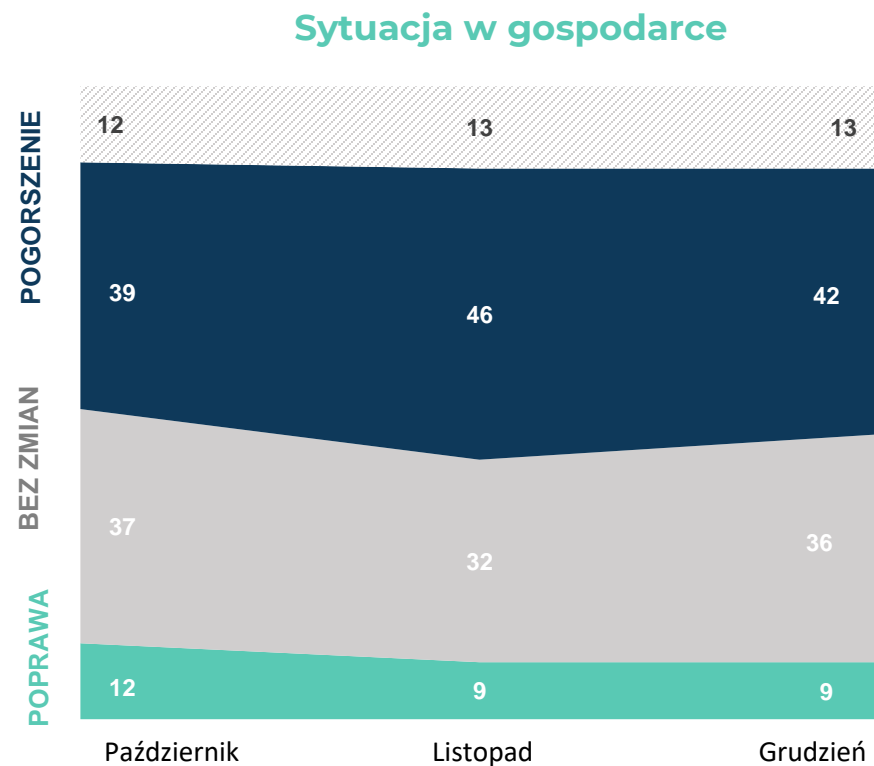
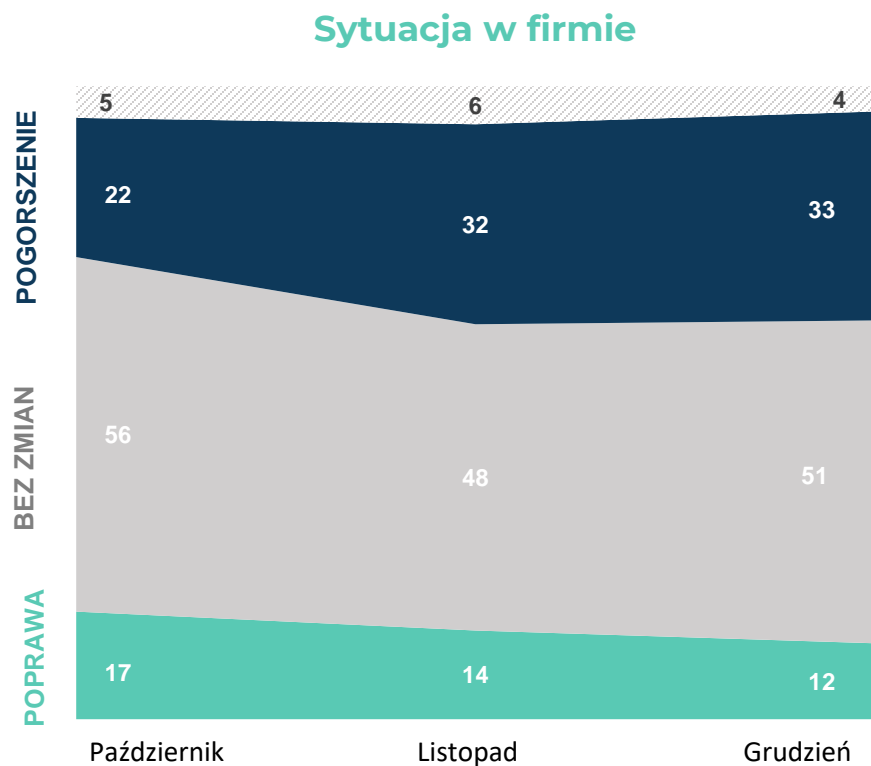
Płynność finansowa firm jest stabilna

Przez cały czwarty kwartał ponad połowa przedsiębiorców deklarowała, że posiada środki umożliwiające funkcjonowanie powyżej trzech miesięcy. W grudniu aż 41 proc. przedsiębiorstw deklaroowało, że dysponuje środkami wystarczającymi na funkcjonowanie od jednego do trzech miesięcy. Przez cały kwartał odsetek firm, które nie miały środków wystarczających nawet na miesiąc wynosił 4-8 proc.

W porównaniu z trzecim kwartałem 2024 r. zmniejszył się udział przedsiębiorców, którzy deklarują środki wystarczające na ponad trzy miesiące działalności.

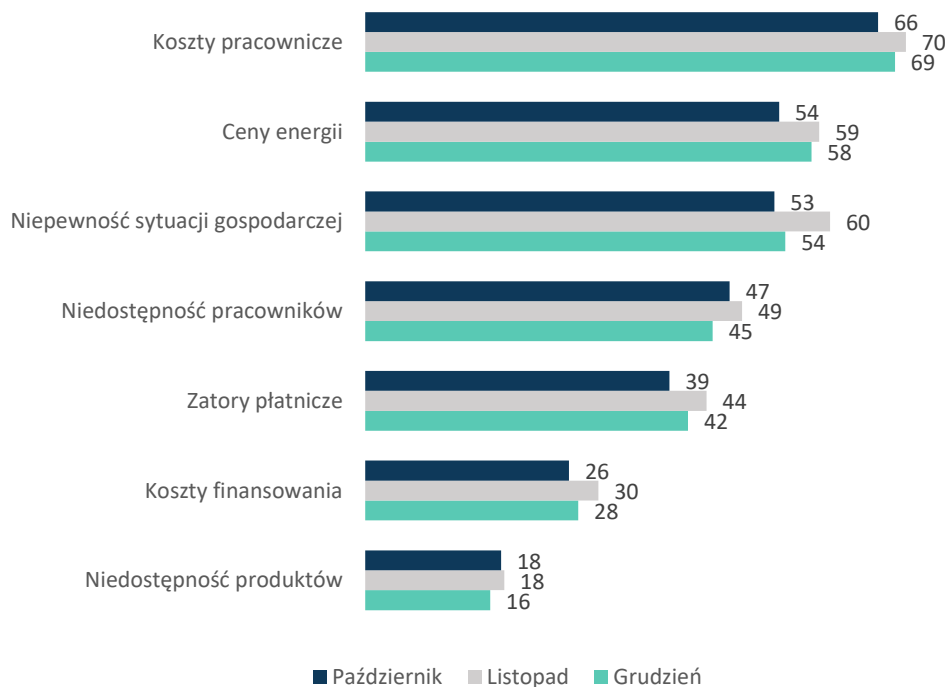
Sytuacja w firmie i w gospodarce

Źródło: P/E badania przedsiębiorstw. X – 01.10.2024, XI – 04.11.2024, XII – 02.12.2024.

W trzecim kwartale firmy spodziewają się pogorszenia zarówno swej własnej sytuacji oraz sytuacji gospodarczej w kraju. W grudniu jedynie 12 proc. firm jest zdania, że ich sytuacja ulegnie poprawie w najbliższych trzech miesiącach, natomiast aż 33 proc. spodziewa się pogorszenia. Zmian na lepsze w gospodarce spodziewa się zaledwie 9 proc. firm, zmian na gorsze – 42 proc.

Znaczenie barier działalności

Największą barierą są rosnące koszty pracownicze

W IV kw. 2024 r. barierą prowadzenia biznesu najczęściej wskazywaną przez przedsiębiorców były rosnące koszty pracownicze (ok 70 proc. wskazań). Ponadto ponad połowa firm skarżyła się na wysokie ceny energii oraz niepewność sytuacji gospodarczej. W październiku prawie połowa firm skarżyła się też na niedostępność pracowników.

Podobnie jak w trzecim kwartale 2024 r. koszty pracownicze, ceny energii oraz niepewność sytuacji gospodarczej były barierami prowadzenia biznesu najczęściej wskazywanymi przez przedsiębiorców.

Komentarz PIE

Po sześciu gorszych miesiącach, grudniowy MIK obrazuje przewagę nastrojów pozytywnych nad negatywnymi wśród przedsiębiorstw. Na wzrost wskaźnika MIK wpłynęły przede wszystkim dobre wyniki dla komponentów związanych z rynkiem pracy i płynnością finansową przedsiębiorstw. Wskaźniki dotyczące wartości sprzedaży i nowych zamówień pozostają nadal poniżej poziomu neutralnego, co oznacza, że więcej firm odnotowuje spadki niż wzrosty m/m, zarówno po stronie podaży, jak i popytu na swoje produkty lub usługi.

Wzrostowi MIK towarzyszy spadek udziału przedsiębiorstw skarżących się na bariery silnie utrudniające prowadzenie biznesu. W szczególności zmniejszył się (z 60 proc. do 54 proc.) udział firm wskazujących na niepewność sytuacji gospodarczej. Koszty pracownicze nadal najsilniej utrudniają działalność przedsiębiorstwom, ale w kolejnych trzech miesiącach 28 proc. firm planuje podwyżki wynagrodzeń. Ma to związek z podniesieniem minimalnego wynagrodzenia od stycznia 2025 r., jednak udział firm planujących obecnie podwyżki nie jest tak duży jak rok temu (44 proc.), gdy zmiana wysokości minimalnego wynagrodzenia była o wiele bardziej znacząca. Mimo wysokich kosztów pracowniczych, obserwujemy większą chęć do zatrudniania nowych pracowników.

Poprawa koniunktury nie dotyczy wszystkich przedsiębiorstw i jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa. Najlepsze nastroje towarzyszą firmom dużym, które pod koniec roku wyraźnie bardziej aktywnie podchodzą do inwestycji - aż 74 proc. dużych przedsiębiorstw poniosło nakłady na inwestycje w ostatnich trzech miesiącach. Ponadto, w dużych przedsiębiorstwach przeważają firmy ze wzrostem sprzedaży i liczby nowych zamówień nad firmami ze spadkiem w tym zakresie. Zupełnie inaczej jest w małych i mikroprzedsiębiorstwach, wśród których jest więcej firm notujących spadki niż wzrosty, zarówno wartości sprzedaży, jak i nowych zamówień. Trudniej też w małych i mikroprzedsiębiorstwach znaleźć firmy ponoszące nakłady inwestycyjne.

Przedsiębiorstwa kończą 2024 r. w lepszych nastrojach niż rok temu. Zdaniem połowy badanych firm, ich sytuacja w kolejnych trzech miesiącach nie zmieni się, co czwarte przedsiębiorstwo spodziewa się nieznacznego pogorszenia, a 12 proc. liczy na poprawę sytuacji w swojej firmie.

Katarzyna Dębowska

Kierownik Zespołu Foresightu Gospodarczego PIE

Comiesięczny monitoring nastrojów polskich przedsiębiorstw - Metodyka badań

Główne punkty metodyki badań:

- Wszystkie prezentowane dane zostały opracowane na podstawie badań przedsiębiorstw realizowanych na początku każdego miesiąca od stycznia 2021 r. na zlecenie PIE.
- Przeprowadzenie comiesięcznych badań ankietowych przy użyciu techniki CATI (Computer Assisted Telephone Interviewing) na losowo-kwotowej próbie 500 przedsiębiorstw, w 4 kategoriach wielkości i 5 sektorach branżowych.
- Wnioskowanie o populacji polskich przedsiębiorstw przy poziomie ufności 0,95 z błędem szacunku 4%.
- Prezentowane dane otrzymano za pomocą dekompozycji i korekcji sezonowej metodą Census X-11.
- Pomiar w pierwszym tygodniu każdego miesiąca.
- Wyniki podawane publicznie przez PIE w drugim tygodniu miesiąca, ok. 10 dnia każdego miesiąca.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.